

CRTA:

20

25.

godina

izveštaj o radu

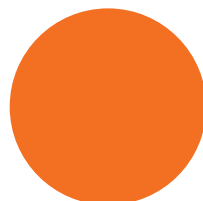
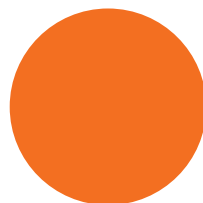
Crta je organizacija civilnog društva posvećena razvoju demokratske kulture, demokratskih institucija i unapređenju uslova za slobodne i poštene izbore u Srbiji.

Crta analizira rad državnih institucija, ulogu medija i profesionalnog informisanja u demokratizaciji društva i stavove i uverenja građana o društvenim i političkim procesima. Od 2016. godine Crta posmatra izbore na lokalnom i nacionalnom nivou, uz pomoć više hiljada građana, obučениh po najvišim međunarodnim standardima za građansko posmatranje izbora i zagovara unapređenje uslova za poštene i slobodne izbore. Crta sprovodi istraživanja na osnovu čijih nalaza predlaže rešenja, zasnovana na principima vladavine prava i poštovanja ljudskih prava. Takođe, Crta informiše i edukuje građane o stanju demokratije i njihovim političkim pravima, podstičući ih da se neposredno uključe u rešavanje problema u svojim zajednicama i u druge političke procese.

Crta je 2018. godine dobila nagradu [Democracy Defender Award](#), koju na globalnom nivou dodeljuje OEBS, za izuzetan doprinos promociji demokratije i odbrani ljudskih prava, a 2013. međunarodno priznanje W. Averell Harriman Democracy Award za inovacije, požrtvovanost i doprinos demokratiji koje dodeljuje Nacionalni demokratski institut 2013. Crti je dodeljena i [nagrada Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti](#) za izuzetan doprinos u oblasti prava građana na pristup informacijama od javnog značaja 2018. godine. Direktorka Crte Vukosava Crnjanski odlikovana je [Nacionalnim ordenom Francuske za zasluge](#) 2023. godine. Pored toga, Crta je 2024. godine dobila [Nagradu fondacije Jelena Šantić](#), priznanje koje se dodeljuje za izuzetan doprinos u borbi za demokratizaciju društva, pravdu i ljudska prava.

Crtin online medij za proveru činjenica Istinomer je verifikovani potpisnik Kodeksa [Međunarodne mreže za proveru činjenica](#), kao i verifikovani član [Evropske mreže za proveru činjenica](#). Od 2020. godine, Istinomer je [Metin lokalni partner za Srbiju](#) u suprotstavljanju dezinformacijama na društvenim mrežama Facebook i Instagram.

[Više](#)

Tim

Na kraju 2024. godine, tim Crte brojao je više od 80 ljudi raspoređenih u tematska programska odeljenja za izbore, kvantitativna i kvalitativna istraživanja, pravnu analitiku, monitoring medija, podršku formalnim i neformalnim aktivističkim inicijativama, komunikacije, medijske i terenske kampanje, finansije, administraciju i IT. Radom organizacije rukovode direktorka Vukosava Crnjanski i programski direktor Raša Nedeljkov.

Upravni odbor Crte čine Rastko Petaković, advokat (predsednik UO), Olivera Medar, univerzitetska profesorka, Svetlana Logar, univerzitetska profesorka u penziji, Tamara Skrozza, novinarka, Hajrija Bugujevci, stručnjakinja za javne finansije, Dušan Spasojević, univerzitetski profesor i Ilija Vojnović, programski direktor Međunarodnog republikanskog instituta, Turska.

Osvrt na 2025: Šta je obeležilo godinu?

Vukosava Crnjanski, direktorka:

/ POVERENJE SE NE MOŽE OBNOVITI BEZ STVARNE DEMOKRATSKE PROMENE

„Dubina krize sa kojom se Srbija suočila 2025. godine ne može se prevazići tehničkim zahvatima niti kozmetičkim reformama. Ova godina je potvrdila ono što građani već dugo osećaju: nepoverenje u institucije i izbore nije prolazno, već duboko ukorenjeno, nastalo tokom godina zloupotrebe moći, potkopavanja demokratskih mehanizama i izostanka odgovornosti. Istovremeno, istrajna građanska mobilizacija, naročito među mlađim generacijama, pokazala je da obnova demokratije ostaje stvarna društvena potreba. Građani ne traže samo nove procedure, već institucije koje rade odgovorno, štite prava i postupaju u javnom interesu. Obnova poverenja zahteva političku odgovornost i konkretne, merljive promene - ne deklaracije, ne dijalog bez posledica i ne reforme koje ostaju samo na papiru. Ona zahteva institucije koje se više ne mogu zarobiti i izbore u koje građani ponovo mogu da veruju.“

Raša Nedeljkov, programski direktor:

/ DEMOKRATIJA NE MOŽE DA FUNKCIONIŠE BEZ ODGOVORNOSTI I SLOBODNOG UČEŠĆA

„Dešavanja u 2025. godini dodatno su potvrdila da sami izbori ne mogu održati demokratiju ukoliko se mehanizmi odgovornosti sistematski slabe. Kontinuirani pritisci na građane, zarobljeni mediji i sužavanje građanskog prostora narušili su uslove za smisleno političko učešće, pretvarajući demokratske procedure u puku formalnost bez stvarnog sadržaja. Ipak, obim i istrajnost građanske mobilizacije pokazali su da građani i dalje prepoznaju demokratsko učešće kao suštinsko i da su sve manje spremni da prihvate represiju, zastrašivanje i normalizaciju demokratskog urušavanja kao neminovnost.“

Pavle Dimitrijević, direktor pravnih poslova:

/ KADA SE VLADAVINA PRAVA SLABI, GRAĐANI OSTAJU BEZ ZAŠTITE

„U godini obeleženoj represijom i pritiscima na institucije, sve je jasnije koliko raskorak između onoga što piše u zakonima i onoga što se u praksi sprovodi utiče na bezbednost i dostojanstvo građana. Iako zakoni i međunarodne preporuke postoje, selektivna primena i izostanak reakcije nadležnih često su ostavljali građane izloženim zloupotrebama, policijskom nasilju i proizvoljnom postupanju, produbljujući osećaj da moć neretko nadjačava vladavinu prava. Ipak, spremnost građana da prijavljuju kršenja i traže pravnu zaštitu pokazala je da potreba za zaštitom prava i odgovornošću institucija ostaje snažna, čak i u uslovima rastuće represije.“

Vojislav Mihailović, direktor javnomnjenjskih istraživanja:

**/ POVERENJE U DEMOKRATIJU NE ZAVISI SAMO OD
INSTITUCIJA - VEĆ I OD STVARNOG ISKUSTVA GRAĐANA**

„Podaci iz istraživanja javnog mnjenja pokazali su da mnogi birači, uključujući i značajan deo onih koji su bliski vladajućoj partiji, izbore ne doživljavaju samo kao proceduru, već i kao moguću priliku da Srbija izađe iz krize. Istovremeno, izražena je i podrška protestnim pokretima kao legitimnom građanskom odgovoru na sistemske probleme. Očuvani optimizam među širokim delom stanovništva, uprkos nezadovoljstvu radom institucijama, ukazuje da demokratske težnje ostaju duboko prisutne i da građani nastavljaju da se uključuju u demokratske procese zato što veruju da učešće ima smisla.“

Milena Popović, glavna i odgovorna urednica Istinomera:

**/ UPORNE MANIPULACIJE POTVRĐUJU ZNAČAJ
PROVERENIH INFORMACIJA**

„Javnu raspravu i građansko delovanje ne oblikuju samo događaji, već i način na koji se o njima govori i izveštava. Tokom 2025. godine, ponavljali su se obrasci manipulacije, obmanjujući narativi i pokušaji da se pažnja skrene sa ključnih pitanja, što je pokazalo koliko je prostor za informisanje i dalje ranjiv na spinove i iskrivljavanje činjenica. Ipak, veliko interesovanje građana za proverene sadržaje, uključujući fact-checkove, analize i jasno objašnjene manipulativne tehnike, potvrđuje da su pouzdane informacije neophodne ne samo da bismo razumeli politička dešavanja, već i da bismo insistirali na odgovornosti vlasti i suprotstavili se normalizaciji dezinformacija.“

Vladimir Erceg, programski menadžer:

**/ DEMOKRATSKE NORME SLABE KADA SE INSTITUCIJE
URUŠAVAJU, A POLITIČKI PRITISCI RASTU**

„Iskustvo 2025. godine pokazalo je da demokratsko nazadovanje nije samo pitanje kvaliteta izbora, već i postepenog slabljenja ključnih institucija i sve češćeg svođenja institucionalnih procedura na puku formu. Rastući politički pritisci, manipulativna kontrola nad osnovnim izbornim instrumentima poput biračkog spiska, kao i urušavanje parlamentarnih normi i prakse ukazivali su na širi obrazac: institucionalni legitimitet se postepeno potkopavao iako su formalni procesi i dalje trajali. Istovremeno, pojačana pažnja javnosti prema odgovornosti vlasti i rasprostranjena kritika zarobljavanja institucija pokazali su da očekivanja građana ostaju snažna, čak i kada su ustaljene procedure pod sve većim pritiskom.“

U fokusu:

Odbrana demokratije u godini krize

U 2025. godini Crta je radila u uslovima dugotrajne političke i društvene krize, masovne mobilizacije građana, pojačane represije i vidljivog slabljenja demokratskih mehanizama. Višemesečni, studentski protesti protiv korupcije i izostanka odgovornosti, uz jače pritiske na organizacije civilnog društva i porast političkog nasilja, dodatno su suzili prostor za građansko delovanje. U takvom okruženju, Crta se usmerila na odbranu demokratskih standarda u praksi, zalaganje za odgovorne institucije i podršku građanima koji su nastavili da traže transparentnu i odgovornu vlast.

Tokom cele godine Crta je bila među ključnim akterima u zaštiti izbornog integriteta i u dokumentovanju načina na koji se demokratske procedure urušavaju. Pratila je pet lokalnih izbornih procesa kroz dugoročno posmatranje i terensko praćenje na dan izbora, beležeći ustaljene obrasce pritisaka na birače, zloupotrebe javnih resursa, zastrašivanja i nasilja povezanog sa izborima. Posebno važan trenutak bila je prva posmatračka misija u Srbiji finansirana donacijama građana: za samo pet dana, građani su omogućili potpuno posmatranje izbora u Kosjeriću i Zaječaru, na svim biračkim mestima. Ova podrška je istovremeno pokazala koliko je nezavisni nadzor potreban i koliko građani veruju Crti kada je reč o zaštiti izbora. Paralelno, Crta je kroz stručne predloge i zagovaranje držala izbornu reformu, posebno pitanje integriteta Jedinственог бирачког списка, visoko na političkoj agendi tokom izrazito politizovanog procesa.

Pored izbora, Crta je imala važnu ulogu u zaštiti prava građana i jačanju otpornosti društva u uslovima pojačane represije. Kako su se protesti širili, a pritisci rasli, Crta je znatno proširila pravnu pomoć i zagovarački rad, pružajući podršku građanima koji su se suočavali sa nezakonitim privođenjima, policijskim zlostavljanjem i ograničavanjem slobode okupljanja. Brzim pravnim intervencijama, strateškim postupcima i uključivanjem međunarodnih mehanizama, Crta je pomogla da se iskustva građana pretoče u formalne postupke i zahteve za odgovornošću. Na lokalnom nivou, Crta je radila sa zborovima građana i aktivnim pojedincima, kroz terenski rad, obuke i praktičnu edukaciju, kako bi se građani bolje pripremili za reagovanje na izborne zloupotrebe i institucionalne manipulacije, i kako bi se očuvalo učešće građana i u restriktivnijim uslovima.

Crta je nastavila da javnosti pruža jasnu sliku političkih dešavanja, zasnovanu na činjenicama i podacima. Kroz sistematski monitoring medija i proveru činjenica, ukazivala je na dominantne narative, obrasce propagande i normalizaciju dezinformacija, posebno na uporno prisutne anti-zapadne poruke u uticajnim medijima. IstinomeroV svakodnevni fact-checking, analize i tematska istraživanja dopirali su do velike publike i ostali važan alat za suzbijanje manipulacija u javnom prostoru. Istraživanja stavova građana o protestima, institucijama i političkim alternativama dodatno su informisala javnu debatu i pomogla da se demokratski trendovi u Srbiji bolje razumeju i van zemlje.

U fokusu je ostala i odgovornost institucija. Kroz inicijativu Otvoreni parlament, Crta je pratila rad Narodne skupštine, objavljivala podatke i dokumentovala zloupotrebe skupštinskih procedura. Ovaj rad je bio osnova za ustavnu inicijativu za osporavanje prakse usvajanja

velikog broja zakona u jednoj sednici, uz poruku da su transparentnost, odgovornost i poštovanje procedura ključni za demokratski poredak.

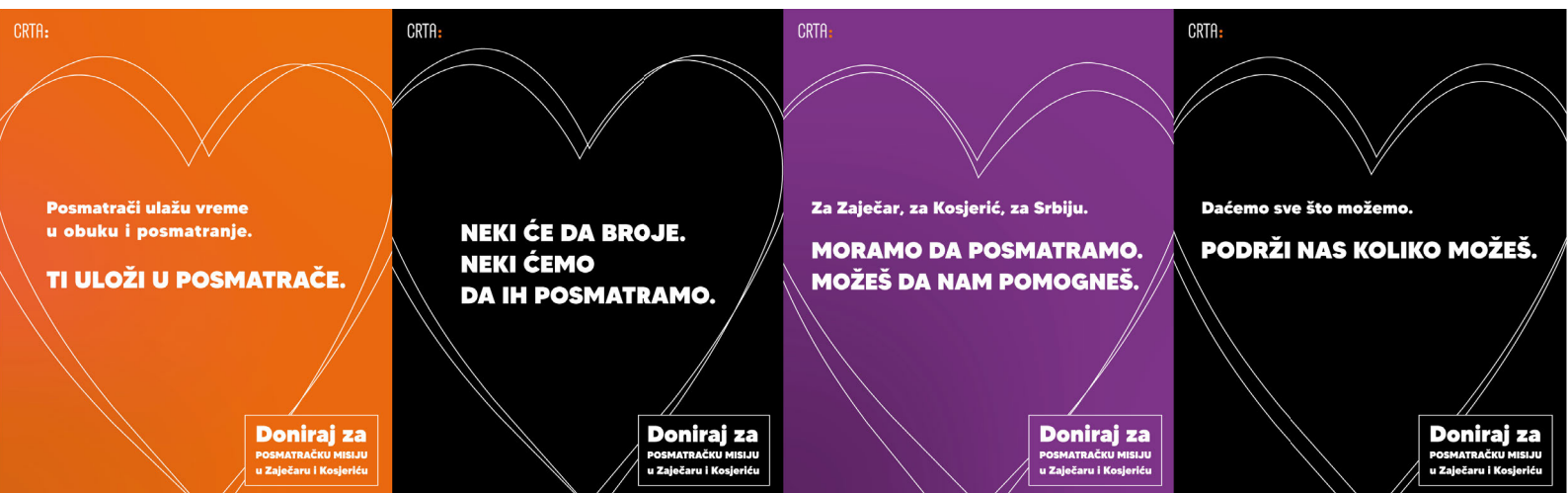
Istovremeno, Crta je jačala javno prisustvo i međunarodni angažman. Kroz kampanje, javne razgovore i nove komunikacione formate, Crta je složene političke i institucionalne teme prevodila na jezik svakodnevnog života i pitanja koja građane direktno pogađaju. Na međunarodnom planu, Crta je delila svoje nalaze i analize sa evropskim institucijama i drugim partnerima. Crta je doprinela Godišnjem izveštaju Evropske komisije o Srbiji za 2025. godinu, a nalazi Crte našli su se i u rezoluciji Evropskog parlamenta. Pokretanje EUCrte u Briselu bio je važan korak da se provereni podaci i nalazi sa terena iz Srbije dosledno prenose u razgovore na nivou EU o demokratiji, izbornom integritetu, slobodi medija i vladavini prava.

U godini u kojoj su demokratski standardi slabili, a represija jačala, Crta je povezala monitoring, zaštitu prava, istraživanja i građanski angažman kako bi se očuvali nadzor nad institucijama i prostor za učešće građana. Uz građane i organizacije civilnog društva, i uz dosledno insistiranje na odgovornosti institucija, Crta je nastavila da brani demokratske principe i javni interes u Srbiji.

Posmatranje izbora i javno zastupanje za izborni integritet

U 2025. godini **Crta Posmatračka misija pratila je pet lokalnih izbornih procesa**, kombinujući terensko posmatranje, dugoročno praćenje i zastupanje za bolje izborne uslove.

Važan iskorak ove godine bila je uspešna **crowdfunding kampanja** kojom su, po prvi put u istoriji Srbije, građani obezbedili sredstva za punu posmatračku misiju na izborima u Kosjeriću i Zaječaru u junu 2025. godine.

Za samo pet dana, građani su donirali potrebna sredstva, kojima su pokriveni troškovi putovanja posmatrača, obroka, smeštaja za učesnike koji su dolazili iz različitih delova Srbije, štampe materijala i komunikacije (mobilni telefoni, kol centar i dr.).

Posmatračemo i tvojim očima.

HVALA
na donacijama za misije
u Zaječaru i Kosjeriću.

Ceo iznos prikupljen!

Za lokalne izbore u Zaječaru i Kosjeriću, Crta je mobilisala, obučila i angažovala **više od 600 posmatrača**, koji su pokrili sva biračka mesta u ovim opštinama. U jesenjem izbornom ciklusu, **akreditovano je 460 posmatrača** za lokalne izbore u Mionici, Sečnju i Negotinu, pri čemu je Mionica bila pokrivena posmatračkom misijom punog obima na svim biračkim mestima. Nalazi ovih misija, uključujući i nalaze dugoročnog posmatranja, sistematski su predstavljani kroz predizborne i izveštaje sa izbornog dana¹, ukazujući na sve raširenije prakse koje upućuju na izborne manipulacije, zloupotrebe i rastuću kriminalizaciju izbornog procesa.

Kao odgovor na uočena kršenja izbornog procesa na lokalnim izborima, Crta je podnela ukupno **12 krivičnih prijava nadležnom tužilaštvu**, kao i **13 prijava Agenciji za sprečavanje korupcije**.

¹ [Izveštaj o dugoročnom posmatranju lokalnih izbora u Kosjeriću i Zaječaru](#)
[Lokalni izbori u Kosjeriću i Zaječaru – Završni izveštaj](#)
[Izveštaj o dugoročnom posmatranju lokalnih izbora u Mionici, Negotinu i Sečnju](#)

U završnoj oceni, Crta je zaključila da su izbori u Zaječaru i Kosjeriću održani u izrazito nefer i nedemokratskim uslovima, dok je atmosfera na dan izbora podsećala na opsadno stanje. Izborni proces je potvrdio da, uprkos deklarativnim obavezama da se primene preporuke ODIHR-a, vlasti u praksi stvaraju uslove koji podrivaju slobodno izražavanje volje birača. U Mionici je Crta bila primorana da, po treći put od 2016. godine, povuče posmatračku misiju nakon što su dva posmatrača fizički napadnuta. U celini, preovlađujuća atmosfera zastrašivanja, straha i institucionalne tolerancije nasilja ozbiljno je narušila integritet izbora i poverenje javnosti u demokratske procedure.

Istraživanja i terenski rad Crte pratili su **snažni zagovarački naponi usmereni ka domaćim i međunarodnim akterima**. Predizborni i postizborni izveštaji ukazivali su na slabosti izbornog okvira, nejednake uslove u kampanji i različite oblike pritiska na birače. Ovi izveštaji bili su važan alat za uključivanje donosilaca odluka, međunarodnih partnera i šire javnosti u razgovore o potrebi za suštinskim izbornim reformama, uz poseban naglasak na njihovu primenu u praksi. **Mehanizmi pravne pomoći u 2025. godini značajno su prošireni i ojačani** kako bi se građanima

pružila bolja podrška u zaštiti biračkih prava, uključujući i neposrednu pravnu pomoć putem pravnih timova na terenu u opštinama u kojima su se izbori održavali. Kroz pravno savetovanje i podršku, Crta je pomogla biračima da prijave nepravilnosti i koriste institucionalne kanale za zaštitu izbornog integriteta, čime su dodatno osnaženi poverenje građana i njihovo učešće u izbornom procesu.

Tokom godine, **Crta je nastavila da razvija i širi upotrebu ZmAI-a, AI platforme** osmišljene kao podrška praćenju izbora i građanskoj edukaciji o izborima. Unapređenja su bila usmerena na poboljšanje funkcionalnosti i preciznosti platforme, kako bi se omogućila efikasnija obrada velikih količina podataka vezanih za izbore (uključujući zakone i pravne mehanizme), kao i javno dostupnih informacija. Pored toga, Crta je ulagala u **jačanje alata za izbornu edukaciju kroz izradu novih edukativnih video materijala i proširenje online modula za obuku**. Ovi sadržaji, dostupni na Crtinoj platformi za obuku posmatrača, bili su usmereni na bolje razumevanje izbornih procedura, kao i uloga, odgovornosti i prava posmatrača.

Crta je imala **važnu ulogu u izbornom zastupanju** koje je dovelo do usvajanja izmena i dopuna Zakona o jedinstvenom biračkom spisku 7. novembra 2025. godine. Kroz kontinuiran javni angažman, stručne analize i komunikaciju sa domaćim i međunarodnim akterima, Crta je doprinela tome da izborna reforma, posebno integritet biračkog spiska, ostane visoko na reformskom dnevnom redu tokom dugog i snažno politizovanog procesa, u velikoj meri pokrenutog međunarodnim pritiskom. **Crta je javno predstavila dve verzije nacrta predloženih izmena**, pri čemu je druga verzija nastala kroz široke konsultacije i razgovore sa akademskom zajednicom, studentima, organizacijama civilnog društva, nezavisnim stručnjacima i političkim partijama. Kao budući član Komisije za reviziju, verifikaciju i kontrolu tačnosti i ažuriranja biračkog spiska, Crta će pratiti rad Komisije, zalagati se za stroge demokratske i pravne standarde i transparentno informisati javnost, uz poruku da su usvojene izmene rezultat ograničenog kompromisa i da same po sebi verovatno neće vratiti poverenje niti obezbediti pouzdan birački spisak pre narednih izbora.

Istraživanja

U 2025. godini Crta je sprovela **tri istraživanja javnog mnjenja**², usmerena na uticaj novih političkih okolnosti i politički uticaj studentskih protesta na stavove građana. Februarsko istraživanje pokazalo je široku i rastuću podršku studentskim inicijativama - oko 80% građana podržalo je većinu studentskih zahteva, a približno trećina je navela da je učestvovala u protestima. Aprilsko istraživanje je pokazalo da podrška protestima i studentima ostaje visoka i nakon pet meseci, na nivou od 59%. Septembarsko istraživanje je pokazalo da je gotovo dve trećine građana vanredne izbore videlo kao izlaz iz krize, uključujući i skoro svakog trećeg birača vladajućih stranaka, kao i snažnu „referendumsku“ polarizaciju - lista koju podržavaju studenti imala je 44%, naspram 32% za blok predvođen predsednikom Aleksandrom Vučićem.

CRTA:

STAVOVI GRAĐANA SRBIJE

Istraživanje javnog mnjenja

Septembar 2025

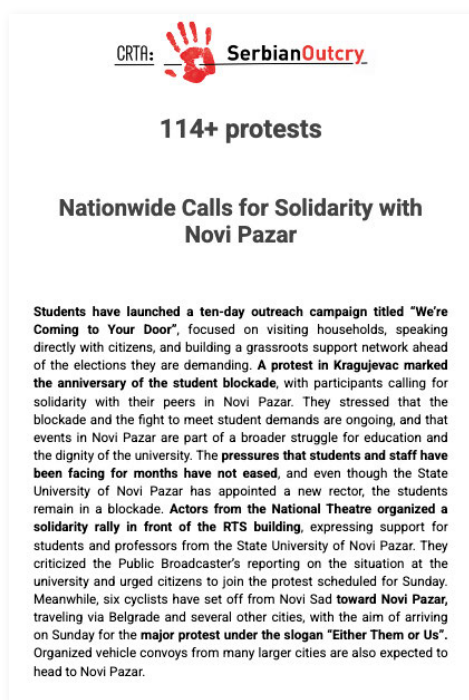

Pored toga, Crta je tokom 2025. godine sprovela **više kvalitativnih istraživanja** usmerenih na pritiske, proteste i građanski angažman. Jedno od ključnih istraživanja, „Obrazovanje pod pritiskom: analiza slučajeva otkaza i neprodužavanja ugovora“, zasnovano je na **24 dubinska intervjua sa prosvetnim radnicima iz 11 opština** i realizovano je tokom septembra i oktobra 2025. godine. Ovo istraživanje je dopunjeno Crtinim dugoročnim kvalitativnim posmatranjem izbora, u okviru kog je objavljeno **više od 20 intervjua sa građanima i ključnim sagovornicima**. Crta je sprovodila i **dodatna kvalitativna istraživanja zasnovana na analizi javnih narativa i desk-analizama političkih aktera**, kombinujući **analizu sadržaja i diskursa sa deskriptivnom statistikom**.

Crta je tokom godine organizovala i **niz fokus grupa**. U januaru 2025. tri fokus grupe sa građanima ispitivale su percepcije studentskih protesta među njihovim pristalicama i protivnicima. U aprilu su četiri fokus grupe analizirale stavove o protestima, društvenim promenama i ključnim političkim akterima. U julu su održane četiri fokus grupe sa aktivnim građanima iz lokalnih zborova i neformalnih inicijativa, sa fokusom na građanski angažman, saradnju sa i očekivanja od organizacija civilnog društva. Uoči novembarskih lokalnih izbora, organizovane su tri fokus grupe u Negotinu, Mionici i Sečnju, sa lokalnim stanovništvom i posmatračima, kako bi se sagledala očekivanja, važnost i procene mogućih ishoda izbora.

² [Stavovi građana Srbije – Istraživanje javnog mnjenja, februar 2025](#)
[Stavovi građana Srbije – Istraživanje javnog mnjenja, april 2025](#)
[Stavovi građana Srbije – Istraživanje javnog mnjenja, septembar 2025](#)

Takođe, tim Crte je sistematski pratio i dokumentovao proteste i zborove građana širom zemlje, kako bi mapirao njihov obim, učestalost i teritorijalnu rasprostranjenost, ali i bolje razumeo obrasce mobilizacije i javnog učešća. Nalazi su predstavljeni kroz **bilten „Serbian Outcry“**, u **177 izdanja** tokom 2025. godine, distribuiranih na **više od 400 email adresa**. Izdanje biltena na srpskom jeziku distribuirano je na preko 4.600 email adresa. Crta je nastavila da informiše javnost o protestima u realnom vremenu, deleći pravovremene foto i video sadržaje, uključujući i snimke iz vazduha.

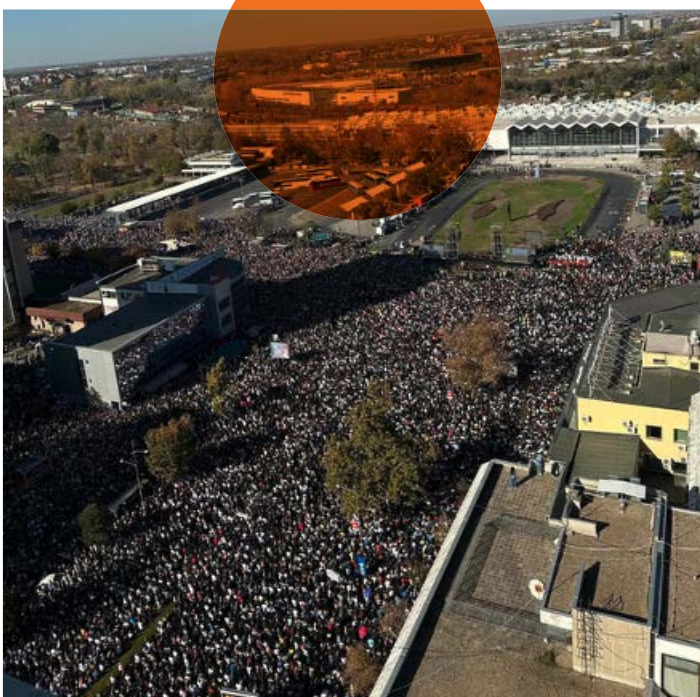

CRTA: **SerbianOutcry**

114+ protests

Nationwide Calls for Solidarity with Novi Pazar

Students have launched a ten-day outreach campaign titled "We're Coming to Your Door", focused on visiting households, speaking directly with citizens, and building a grassroots support network ahead of the elections they are demanding. A protest in Kragujevac marked the anniversary of the student blockade, with participants calling for solidarity with their peers in Novi Pazar. They stressed that the blockade and the fight to meet student demands are ongoing, and that events in Novi Pazar are part of a broader struggle for education and the dignity of the university. The pressures that students and staff have been facing for months have not eased, and even though the State University of Novi Pazar has appointed a new rector, the students remain in a blockade. Actors from the National Theatre organized a solidarity rally in front of the RTS building, expressing support for students and professors from the State University of Novi Pazar. They criticized the Public Broadcaster's reporting on the situation at the university and urged citizens to join the protest scheduled for Sunday. Meanwhile, six cyclists have set off from Novi Sad toward Novi Pazar, traveling via Belgrade and several other cities, with the aim of arriving on Sunday for the major protest under the slogan "Either Them or Us". Organized vehicle convoys from many larger cities are also expected to head to Novi Pazar.

Pored toga, Crta je pokrenula **novi format Posmatračnica**, namenjen jačanju zajednice i boljoj komunikaciji unutar mreže posmatrača. Tokom 2025. godine objavljeno je **devet izdanja**, koja su **otvorena više od 8.000 puta**, što govori o visokom interesovanju i angažovanju među posmatračima.

Posmatračnica je zamišljena kao mesto koje povezuje posmatrače, daje vidljivost njihovom doprinosu i podseća na snagu zajedničkog rada. Kroz ovaj format Crta periodično deli priče i portrete ljudi iz posmatračke mreže, uz poziv posmatračima da se uključe, da predlažu teme ili učestvuju u pripremi sadržaja.

Pravno zastupanje, analize i podrška građanima

Tokom 2025. godine, Crtin pravni tim imao je ključnu ulogu u **zastupanju i pravnoj zaštiti**, naročito kao odgovor na pojačanu represiju tokom leta, a posebno tokom eskalacija nasilja i policijske brutalnosti u avgustu. Tim je pokretao i podržavao ustavne inicijative, koristio međunarodne pravne mehanizme (uključujući postupke povezane sa navodnom upotrebom „zvučnog topa“ pred Evropskim sudom za ljudska prava) i intenzivno radio na predlozima u vezi sa Jedinstvenim biračkim spisakom. Ove aktivnosti pratile su **brojne pravne analize** usmerene na jačanje odgovornosti institucija i zaštitu osnovnih prava.

Kada je reč o izbornoj reformi, rešenje predloženo u [Crtnom modelu](#) ima cilj da postavi čvrst temelj za obnovu poverenja javnosti u Jedinstveni birački spisak, kroz proces koji je inkluzivan, transparentan i vođen stručnjacima. Crtin model je razvijen u skladu sa preporukama ODIHR-a i direktno se oslanja na zabrinutosti i smernice u vezi sa revizijom biračkog spiska koje se dosledno navode u izveštajima ODIHR-ovih posmatračkih misija. Još od 2012. godine, ODIHR u svojim izveštajima beleži rastuću zabrinutost zbog pada poverenja javnosti u birački spisak, uz ponavljanje preporuka da se sprovede sveobuhvatna i inkluzivna revizija. Takav pristup poverenje postavlja kao ključnu vrednost koja treba da oblikuje sam dizajn procesa revizije. ODIHR u svojim izveštajima dosledno naglašava da je takva revizija potrebna „uz učešće relevantnih aktera, uključujući političke partije i organizacije civilnog društva“.

Tokom 2025. godine, Crtin pravni tim pripremio je oko **50 detaljnih pravnih analiza** koje su obuhvatile širok spektar tema. Među njima su bile analiza reforme biračkog spiska, preporuke za unapređenje rada biračkih odbora, procene rada organa izborne administracije, analize postupanja tužilaštava i sudova, zaključci o radu medijskog regulatora i javnog servisa, kao i pregled uporednih praksi u izbornom pravu. Pored toga, izrađene su i analize predloženih i usvojenih zakona i podzakonskih akata, važnih pitanja upravnog prava, tema iz radnog prava, regulacije medija i drugih pitanja od značaja za javni interes.

Pored izrade pravnih analiza, Crta je organizovala i niz konsultacija i radnih sastanaka sa relevantnim akterima, uključujući stručnu zajednicu, organizacije civilnog društva, predstavnike zborova građana i političkih partija, kako bi se predložena rešenja proverila u praksi, usaglasili prioriteti reforme i ojačali legitimitet i primenljivost predloženih mera u vezi sa Jedinstvenim biračkim spiskom.

Prijave građana ostale su važan deo Crtinog pravnog rada, uključujući i navode o upotrebi zvučnog oružja („zvučni top“). Oko **1.000 građana** se direktno obratilo Crti sa svojim prijavama, što je pokrenulo širi proces prikupljanja dokaza nakon protesta 15. marta. U vezi sa tim, Crta je koordinisala prikupljanje i pravnu upotrebu oko **4.000 svedočenja građana** i naručila **nezavisnu forenzičku analizu**, čime su navodi građana i prateće informacije pretočeni u strukturisane dokaze koji mogu da se koriste u pravnim postupcima. U saradnji sa organizacijama civilnog društva, Crta je pružila podršku oštećenima u domaćim postupcima i pravnu pomoć koja je doprinela podnošenju predstavke Evropskom sudu za ljudska prava. Sud je potom izrekao **privremenu meru** kojom je Republici Srbiji naloženo da, do daljeg, ne koristi zvučne uređaje za kontrolu okupljenih građana. Predstavka je podneta u ime **47 građana**, a podnosioci su Beogradski centar za ljudska prava, Crta, Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM), Inicijativa A11, Građanske inicijative i FemPlatz.

Pored slučaja „zvučnog topa“, Crta je primila i obradila još **195 prijava građana** koje su se odnosile na druga kršenja prava i incidente tokom protesta i javnih okupljanja.

Takođe, Crta je podnela **34 formalne prijave** Regulatornom telu za elektronske medije (REM) zbog nepravilnosti u radu medija, uključujući kršenje profesionalnih standarda i pristrasno ili obmanjujuće izveštavanje.

INICIJATIVA OTVORENI PARLAMENT

Tokom 2025. godine, Otvoreni parlament je nastavio da bude jedna od ključnih **platformi za transparentnost, odgovornost i uvid javnosti** u rad Narodne skupštine Srbije, pružajući sveobuhvatne i pravovremene podatke i analize o parlamentarnim aktivnostima.

U ovom periodu, Otvoreni parlament je objavio podatke iz **40 stenograma plenarnih sednica, 206 sednica odbora i 14 javnih slušanja**, a pratio je i **179 usvojenih zakona, 25 predloga zakona, kao i 9 potvrđenih poslaničkih mandata**.

Kako bi rad parlamenta bio pristupačniji građanima, Otvoreni parlament je objavio **44 izdanja „Parlamentarnog priručnika“ i 44 broja biltena „Skupštinski nedeljnik“**, nudeći redovne preglede parlamentarnog učinka, zakonodavnih praksi i šireg institucionalnog konteksta.

Pored praćenja i izveštavanja, podaci Otvorenog parlamenta direktno su podržali strateške pravne i aktivnosti javnog zastupanja. U februaru, koristeći podatke Otvorenog parlamenta, Crta je podnela **inicijativu Ustavnom sudu** kojom je osporila ustavnost 54 zakona usvojenih tokom jedne skupštinske sednice. **Inicijativa obuhvata 1.627 strana** i predstavlja jedan od najobimnijih pravnih izazova dosadašnjoj praksi zakonodavnog postupanja u parlamentu.

Otvoreni parlament je doprineo i izradi niza detaljnih analitičkih i dokumenata javnih politika, uključujući **Diskusioni dokument o 30 ključnih preporuka za parlamentarni integritet u Srbiji, Crtin doprinos Godišnjem izveštaju Evropske komisije o Srbiji za 2025. godinu**, kao i **Godišnji izveštaj o radu XIV saziva Narodne skupštine**.

OTVORENI PARLAMENT:

**Izveštaj o radu 14. saziva
Narodne skupštine Republike Srbije**

Februar 2024 - April 2025

Javni domet platforme Otvoreni parlament značajno je porastao, a njen učinak na društvenim mrežama snažno je unapređen na svim kanalima. U martu je Otvoreni parlament zabeležio svoju najuspešniju objavu na mreži X do sada, sa **779.600** prikaza, što ukazuje na pojačano interesovanje javnosti za parlamentarnu transparentnost i odgovornost.

Otvoreni parlament

Facebook

Doseg: 134.707 (prosečan doseg u periodu januar–decembar)
Pregledi: 3.454.484 (broj puta kada je sadržaj prikazan ili pušten)
Novi pratioci: 111 (rast od 29%)
Interakcije sa sadržajem: 10.371 (rast od 117%)
Objave: 16

Instagram

Doseg: 1.104.686
Pregledi: 3.245.233
Novi pratioci: 644 (rast od 18%)
Interakcije sa sadržajem: 32.967 (rast od 240%)
Objave: 40

X

Prikazi: (impressions) 1.595.321
Interakcije: (engagements) 53.731
Novi pratioci: 962
Objave: 543

INICIJATIVA ISTINOMER

Tokom cele godine, Crtin medij Istinomer nastavio je da igra **važnu ulogu u proveri činjenica i razotkrivanju manipulacija u javnom prostoru, sa fokusom na izjave političara, viralne dezinformacije i analitičke tekstove**. U 2025. godini Istinomer je objavio ukupno **951 članak**, među kojima je bilo **562 fact-check analize viralnih manipulacija**, **52 ocene** izjava političkih aktera i **310 analitičkih tekstova** koji su pružili širi kontekst i dublji uvid u ključna politička i društvena pitanja. U decembru je Istinomer pokrenuo i tradicionalni godišnji izbor za „Laž godine“.

ISTINOMER

**NAJVEĆA
LAŽ
U GODINI
REPRESIJE?**

Glasaj!

Obeležavajući 16 godina rada, Istinomer je organizovao **niz online edukativnih aktivnosti** u cilju jačanja medijske pismenosti i suzbijanja dezinformacija među novinarima, studentima, aktivistima i posmatračima izbora. Program je obuhvatio **praktični webinar** o digitalnoj pismenosti i prepoznavanju manipulacija i sadržaja generisanih veštačkom inteligencijom, kao

i **dve radionice za posmatrače izbora** posvećene prepoznavanju laži, spinova i manipulativnih narativa u izbornom kontekstu, koje su okupile oko **60 učesnika**.

Istinomer je i u 2025. godini zabeležio snažan odziv publike - sajt je posetilo **1.4 miliona korisnika**, uz ukupno **1.6 miliona pregleda stranica**. Među najčitanim tekstovima bila je analiza „[Auto-put Kuzmin-Sremska Rača otvaramo krajem 2025, najkasnije početkom 2026](#)“, koja je zabeležila **16.5 hiljada čitanja**. Najčitaniji fact-check viralne manipulacije bio je tekst „[Ne, Laura Koveši ne dolazi u Srbiju zbog istrage vakcina](#)“, sa **18.1 hiljadom čitanja**.

Istinomer

Facebook

Doseg: 554.702 (prosečan doseg u periodu januar–decembar)
Pregledi: 19.335.797 (broj puta kada je sadržaj prikazan ili pušten)
Novi pratioci: 7.750 (rast od 620,3%)
Interakcije sa sadržajem: 309.988 (rast od 234,3%)
Objave: 518

Instagram

Doseg: 2.760.761 (rast od 17,5%)
Pregledi: 11.074.528
Novi pratioci: 12.660
Interakcije sa sadržajem: 252.112 (rast od 20,3M%)
Objave: 447

X

Prikazi (impressions): 3.062.396
Interakcije (engagements): 140.251
Interakcije: 1.115
Objave: 1.905

TikTok

Prikazi: 5.281.537
Interakcije: 160.930
Novi pratioci: 3.400

Pored toga, Istinomer je pokrenuo [poseban veb-sajt](#) posvećen dokumentovanju i sumiranju ključnih događaja uoči prve godišnjice pada nadstrešnice u Novom Sadu. Platforma je sistematski objedinjavala hronologiju događaja, proverene činjenice, zvanične izjave, institucionalne reakcije i medijske narative povezane sa tragedijom, pružajući javnosti jasan i pouzdan pregled razvoja situacije kroz vreme. Okupljanjem rasutih informacija na jednom, lako dostupnom mestu, sajt ima cilj da suzbije dezinformacije i doprinese odgovornosti, omogućavajući građanima, novinarima i istraživačima da bolje razumeju širi društveni i politički kontekst same tragedije, kao i događaja koji su usledili nakon nje.

GODINU DANA OD PADA NADSTREŠNICE

Polazeći od toga da razotkrivanje netačnih tvrdnji često nije dovoljno kada je šteta od dezinformacija i manipulacija već nastala, Evropska mreža standarda za proveru činjenica (EFCSN) pokrenula je inicijativu da se reaguje ranije, pre nego što dođe do talasa dezinformacija, kroz sistematičiji fokus na „prebunking“, odnosno preventivno razotkrivanje. Kao članica EFCSN-a, Istinomer je za celu mrežu razvio metodologiju za mapiranje i razgradnju manipulativnih tvrdnji i narativa u različitim formatima, uključujući tekst, infografike i video. Ova metodologija objedinjuje postojeće pristupe u oblasti i postavlja zajedničku, dugoročnu osnovu za fact-checkere širom Evrope, uz mogućnost prilagođavanja lokalnim kontekstima. Izrada prebunking sadržaja prema ovom okviru već je započeta, a u narednom periodu biće dodatno intenzivirana.

Godinu je obeležila i značajna prekogranična saradnja sa kolegama iz organizacija Demagog (Slovačka) i FactCheck (Gruzija), usmerena na mapiranje i analizu zajedničkih manipulativnih narativa koje su vlasti koristile tokom protesta u sve tri zemlje. Iako su lokalni konteksti različiti, vladajuće strukture u Gruziji, Slovačkoj i Srbiji oslanjale su se na upadljivo slične retoričke taktike kako bi diskreditovalе proteste, obesmislile kritiku i učvrstile moć, najčešće predstavljajući proteste kao spolja podstaknute pokušaje „obojene revolucije“. Iako ta strategija nije nova, tokom političkih kriza ponovo se javila sa pojačanim intenzitetom, ukazujući na zajednički [autoritarni obrazac](#) u regionu.

Monitoring medija

U 2025. godini, Crtin tim za monitoring medija sprovodio je **sistematsko praćenje najuticajnijih televizijskih informativnih formata** u Srbiji, zasnovano na podacima i jasnoj metodologiji. Monitoring je obuhvatio centralne informativne emisije i jutarnje programe na RTS 1, TV Pink, TV Prva i TV Happy. Praćene su različite tematske oblasti, od politike, vojske i ekonomije, preko Kosova i ratova iz perioda 1990-1999, do kulture, ljudskih prava i zdravstva, kako bi se prepoznali narativi i obrasci koji se ponavljaju i utiču na formiranje javnog mnjenja. Jedinica analize bilo je pojedinačno spominjanje određene zemlje u okviru medijskog priloga (sa fokusom na predstavljanje SAD, EU, NATO, Rusije i Kine), što je omogućilo dosledno poređenje načina na koji se međunarodni akteri prikazuju i o njima govori.

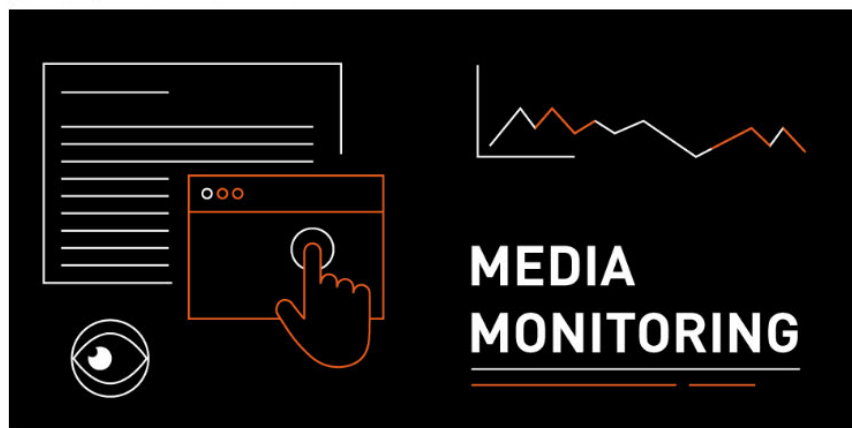
Ovaj rad je rezultirao obimnom bazom analiziranog sadržaja: tokom perioda monitoringa kodirano je i ocenjeno **13.054 medijskih priloga**. Nalazi su redovno pretvarani u formate koji su korisni za brzo informisanje aktera, uključujući **više od 320 dnevnih brifinga** i **devet specijalnih izdanja** distribuiranih na oko **400 email adresa**, kao i **četiri detaljnija izveštaja** o

monitoringu medija. Ovi proizvodi su pružali pravovremene „preseke“ medijskog izveštavanja i pomagali međunarodnim akterima, novinarima, organizacijama civilnog društva, analitičarima i donosiocima odluka da prate promene u narativima, dominantne okvire i obrasce manipulacije. Istovremeno, prikupljena baza podataka omogućava dublje analize i dugoročna poređenja između različitih perioda monitoringa, kao i sa drugim relevantnim izvorima podataka.

Monitoring medija otkriva sistemski rast antizapadnih sadržaja

AKTUELNOSTI / 22.12.2025.

Share Tweet in Post Email

U 2025. godini medijsko izveštavanje u Srbiji dodatno je učvrstilo antizapadne narative, uz posebno izraženu negativnu sliku o Evropskoj uniji, dok se Rusija, Kina i SAD prikazuju pretežno afirmativno. Promena političkog konteksta u SAD brzo se odrazila na domaće izveštavanje, dok EU ostaje konstantna meta negativnih i manipulativnih sadržaja. U oblikovanju ovih narativa ključnu ulogu ima predsednik Aleksandar Vučić, čije prisustvo u medijima direktno utiče na tonalitet izveštavanja o međunarodnim akterima, dok su **domaći mediji glavni izvor manipulativnih poruka.**

Podaci iz monitoringa pokazali su da su mediji u Srbiji nastavili da sistematski i dosledno promovišu anti-zapadne narative. Količina negativnog sadržaja nije opala ni nakon 2022. godine, što ukazuje da su anti-zapadne poruke postale normalizovane i trajan deo medijskog ekosistema. Nakon predsedničkih izbora u SAD i povratka Donalda Trampa na funkciju predsednika, negativno predstavljanje aktera se preusmerilo pre svega ka Evropskoj uniji, dok je kritika Sjedinjenih Američkih Država ublažena, čime je EU postala glavni cilj negativnog izveštavanja.

U poređenju sa prethodnom godinom, negativne manipulacije usmerene ka EU značajno su porasle, dok su pozitivni narativi o Sjedinjenim Američkim Državama postali učestaliji, a negativne manipulacije o SAD su opale. U celini, ovi pomaci ukazuju na prilagođavanje propagandnih obrazaca i jasno preusmeravanje fokusa medijskog izveštavanja tokom 2025. godine.

Paralelno sa monitoringom medija, Crta je pripremila **poseban dokument sa predlogom reforme RTS-a (Radio-televizije Srbije)**, sa ciljem da ponudi konkretan i primenljiv model za buduću transformaciju javnog servisa. Umesto da bude samo reakcija na dnevno-politička dešavanja, dokument postavlja jasne smernice: šta bi javni servis trebalo da bude, kako treba da bude organizovan i koje su zaštite neophodne da bi zaista služio javnom interesu, kroz uređivačku nezavisnost i politički i društveni pluralizam. Ideja je da ovaj dokument bude praktična polazna osnova za reformu onda kada se stvore politički uslovi za stvarne promene.

Građanska edukacija i angažovanje ključnih aktera

U 2025. godini Crta je **ojačala građanski angažman i građansku edukaciju** kroz direktan rad sa različitim akterima, uključujući i zborove građana (neformalna, lokalna javna okupljanja na kojima se stanovnici sastaju da razgovaraju, odlučuju ili iznose stavove o pitanjima važnim za zajednicu), kao i kroz širenje praktičnih obuka povezanih sa izbornim integritetom. Crta je kontaktirala **185 zborova građana** kako bi predstavila obuke za članove biračkih odbora i održala **41 sastanak**, na kojima su učestvovali **predstavnici 66 zborova**. Na taj način ojačane su lokalne mreže i podstaknut je veći broj građana da aktivno učestvuje u zaštiti izbornog procesa.

Ovaj rad na terenu doveo je i do velikog interesovanja za Crtin program obuke, za koji se **prijavilo 1.512 ljudi**. Do kraja godine, **339 učesnika** je završilo obuku, a **325 je ušlo u proces**. Kako bi online učenje bilo dopunjeno praktičnom pripremom, Crta je planirala i trening uživo kroz simulaciju izbornog dana, sa ciljem da učesnici uvežbaju procedure, prepoznaju tipične nepravilnosti i donose odluke u situacijama pod pritiskom.

Pored toga, CRTA je organizovala **informativne i edukativne „trening-za-trenere” sesije** kako bi ojačala kapacitete mreže dugoročnih posmatrača. Sesije su obuhvatile teme kao što su prepoznavanje manipulativnih taktika, uočavanje izbornih nepravilnosti i zloupotreba, kao i dokumentovanje i prijavljivanje incidenata u skladu sa Crtinom metodologijom. Crta je **dodatno unapredila i obuke za posmatranje izbora**, kroz modernizaciju edukativnih materijala i bolju pripremu građana koji učestvuju u posmatračkim misijama.

Takođe, Crta je organizovala i **niz javnih događaja i razgovora usmerenih na javne politike**. **Dva događaja bila su posvećena biračkom spisku i njegovoj reviziji**, uz prostor za stručnu debatu i javno preispitivanje predloženih rešenja. **Forum javnih politika o biračkim odborima** okupio je predstavnike izborne administracije kako bi razgovarali o izazovima na dan izbora i mogućim unapređenjima rada i integriteta biračkih odbora. Crta je takođe ugostila **predstavnike francuskog regulatornog tela za medije (ARCOM)**, na događaju posvećenom medijskoj regulaciji, nadzoru i ulozi regulatora u obezbeđivanju fer i pluralne javne debate u politički osetljivim periodima.

Javni angažman i kampanje

Tokom cele godine, Crta je snažno ulagala u **javni angažman i kampanje** kao ključne alate za povezivanje nalaza iz istraživanja i monitoringa sa svakodnevnim iskustvima i problemima građana.

Centralna javna kampanja bila je posvećena **godišnjici 5. oktobra**, kao prilici da se podsetimo značaja demokratskih promena, građanske odgovornosti i toga koliko su nekadašnji demokratski iskoraci važni za razumevanje današnjih političkih okolnosti. Kroz koordinisane komunikacione aktivnosti, Crta je nastojala da podstakne novu javnu raspravu o demokratskim vrednostima i ulozi građana u njihovoj odbrani.

Jedna od važnijih komunikacionih inicijativa bilo je pokretanje i kontinuirana produkcija emisije „Izbori, itd.“, posvećene objašnjavanju političke realnosti u Srbiji u trenutku kada vanredni izbori formalno nisu bili raspisani, ali je politička atmosfera sve više ličila na stalnu predizbornu kampanju. Oslanjajući se na Crtino dugogodišnje praćenje „izbora pre izbora“, emisija je donosila pregled ključnih događaja i pomagala publici da se snađe u preobilju često kontradiktornih, zbunjujućih i manipulativnih informacija.

Emisija je povezivala izborne procese sa svakodnevnim životom, pokazujući da se politika ne odvija samo u institucijama i redakcijama, već i na ulici, na društvenim mrežama, u školama, na pijacama i u porodičnim razgovorima. Kroz analize, istraživanja, monitoring medija i lične priče, „Izbori, itd.“ ponudila je pogled na izbore i izborne odluke iz ugla građana

IZBORI
ITD.

EP #02

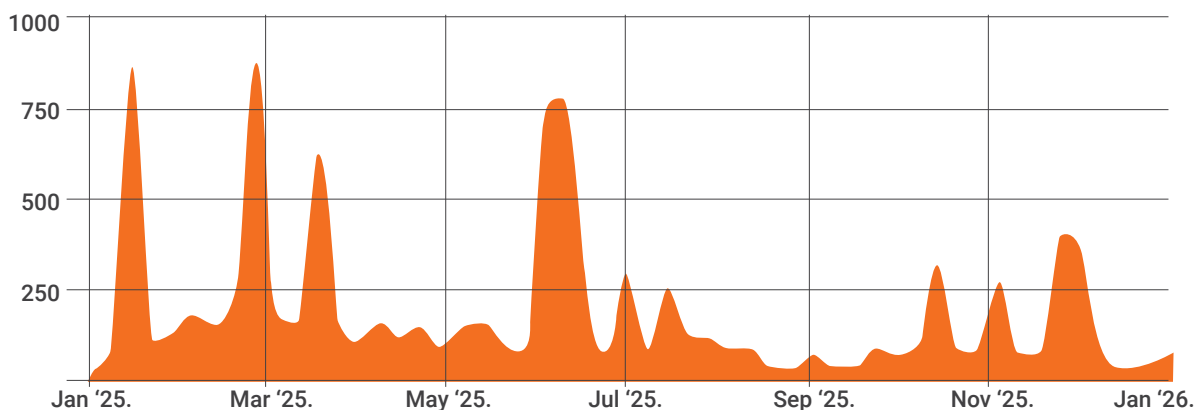
GODINA D(R)UGA

Kroz ove kampanje i aktivnosti javnog angažmana, Crta je nastavila da složene političke i izborne teme predstavlja na razumljiv način, podstičući informisanu javnu raspravu i aktivnije učešće građana.

Doseg i javna komunikacija

U 2025. godini Crta, Istinomer i Otvoreni parlament pomenuti su u medijima ukupno **10.486 puta**, što predstavlja **rast od 95%** u odnosu na 5.374 medijskih objava u 2024. godini.

Article counts

Crta je činila najveći deo medijske vidljivosti, sa **9.291 medijskom objavom** u 2025. godini, u odnosu na 4.594 u 2024. Najviše objava bilo je neutralnog tona (**4.813**), zatim negativnog (**2.795**), dok je pozitivnih objava bilo najmanje (**1.683**). Vidljivost je bila posebno izražena tokom posmatračkih misija i postizbornog izveštavanja, kao i u periodima pojačane javne debate nakon lokalnih izbora u Kosjeriću i Zaječaru. Dodatni rast medijskog interesovanja zabeležen je u novembru, kada je CRTA pratila izbore u Sečnju, Negotinu i Mionici.

Istinomer se u 2025. godini našao u **1.057 medijskih izveštaja**, u odnosu na 651 u 2024, što predstavlja vidljiv rast. Većina objava bila je neutralnog tona (**741**), zatim pozitivnog (**242**), dok je negativnih objava bilo malo (**74**), što ukazuje na relativno uravnotežen tretman u medijima. Otvoreni parlament je zadržao sličan nivo vidljivosti, sa **138 medijskih objava** u 2025. godini, u odnosu na 129 u 2024. Ipak, ton izveštavanja se značajno promenio: negativne objave su dominirale (**61**), zatim neutralne (**53**) i pozitivne (**24**). To je oštar porast negativnog tona u odnosu na 2024. godinu, kada je bilo svega sedam negativnih objava (rast od 771%).

Porast negativnog tona, posebno prema Otvorenom parlamentu, u velikoj meri je bio posledica koordinisanih napada provladinih medija u periodu oko povlačenja USAID finansiranja. S obzirom na to da je ukupan broj medijskih objava u vezi sa Otvorenim parlamentom relativno mali, ova negativna kampanja imala je nesrazmerno veliki uticaj na ukupnu raspodelu tona izveštavanja. Crta se takođe suočila sa pojačanim medijskim napadima nakon objavljivanja rezultata izbora u Kosjeriću, dok je uoči izbora bila vidljivija zahvaljujući posmatračkim misijama.

Tokom 2025. godine, Crta je ostvarila snažan i rastući online doseg na svim glavnim društvenim mrežama, značajno proširujući vidljivost i interakcije sa sadržajima koji se odnose na monitoring, pravnu zaštitu i javno zastupanje, kao i na sadržaje namenjene građanima. Rast broja pratilaca i stabilno visok nivo interakcija ukazuju na trajno interesovanje publike i poverenje, dok obim prikaza i pregleda pokazuje sposobnost Crte da složene demokratske teme predstavi razumljivo i dostupno široj publici.

U okviru aktivnosti javne komunikacije, rukovodstvo Crte gostovalo je u jednom od najpopularnijih podkasta u Srbiji - **Agelast**. Razgovor je bio posvećen izbornom integritetu, demokratskoj odgovornosti i širem političkom kontekstu u Srbiji, čime je Crta doprela do publike van uobičajenih stručnih i političkih krugova. Epizoda je izazvala veliko interesovanje javnosti, sa oko 120.000 pregleda na YouTube-u i približno 1.1 milion lajkova, dodatno povećavajući vidljivost Crte i doprinoseći informisanoj javnoj raspravi.

YouTube

Search

„Kako mi pristajemo na ovakve izbore je pitanje na koje kao društvo moramo da odgovorimo” | CRTA

Agelast 254K subscribers

Join Subscribe

1.1K Share Clip Save

CRTA

Facebook

Doseg: 932.708 (prosečan doseg u periodu januar-decembar)
Pregledi: 46.110.405 (broj prikazivanja ili puštanja sadržaja)
Novi pratioci: 47.912 (rast od 94%)
Interakcije sa sadržajem: 1.226.792 (rast od 17%)
Objave: 434

Instagram

Doseg: 3.956.882 (rast od 79%)
Pregledi: 43.071.178
Novi pratioci: 36.369 (rast od 412%)
Interakcije sa sadržajem: 157.445
Objave: 368

X

Prikazi: (impressions) 13.435.865 (rast od 196%)
Interakcije: (engagements) 1.031.361
Novi pratioci: 9.784
Objave: 1.495

LinkedIn

Prikazi: 1.903.513
Interakcije sa sadržajem: 67.315 (rast od 30%)
Novi pratioci: 5.561 (rast od 311%)
Objave: 307

TikTok

Pregledi: (impressions) 968.079
Interakcije: (engagements) 35.978
Novi pratioci: 1.252

Crta sajt je u 2025. godini dobio jedno od **priznanja** koje PC Press dodeljuje najboljim veb-sajtovima, stranicama na društvenim mrežama i aplikacijama u Srbiji, osvojivši **nagradu u kategoriji Vesti i mediji**. Nagrada Top 50 dodeljuje se u organizaciji PC Press-a, jednog od najuglednijih IT i tehnoloških medija u Srbiji, koji više od dve decenije prati tehnološke trendove i digitalni razvoj. Svake godine stručni žiri bira najbolje sajtove, aplikacije i online servise u više kategorija, prepoznajući platforme koje su ostavile vidljiv trag na domaćoj digitalnoj sceni.

Saradnja sa domaćim i međunarodnim partnerima

INTERNATIONAL
DEMOCRACY DAY
BRUSSELS

“ Democracy is not handed down by institutions — it’s built by citizens who refuse to give up.

RAŠA NEDELJKOV
Program Director, CRTA

Saradnja sa domaćim i međunarodnim partnerima ostala je važan deo rada Crte u 2025. godini i dodatno je intenzivirana kroz kontinuiranu komunikaciju i koordinaciju. Tokom godine, Crta je održala desetine, a verovatno i stotine sastanaka sa organizacijama civilnog društva, institucijama, diplomatskim misijama, međunarodnim organizacijama i stručnom zajednicom, kako u Srbiji tako i u inostranstvu, obezbeđujući stalnu razmenu informacija, usklađivanje sa procesima demokratizacije i zajedničke odgovore na ključne izazove i probleme u oblasti demokratije.

Crta je dodatno ojačala svoje međunarodno delovanje tako što je nalaze i podatke sa terena unosila direktno u važne međunarodne rasprave. Predstavnici Crte su u više navrata govorili u institucijama Evropske unije i u nemačkom Bundestagu, pomažući donosiocima odluka da kroz proverene podatke i konkretne preporuke steknu jasniji uvid u dešavanja u Srbiji. Istovremeno, kontinuirano međunarodno zastupanje u vezi sa širim pogoršanjem demokratskih standarda, posebno kada je reč o postupanju tokom protesta i stanju izbornog procesa, doprinelo je da ova pitanja ostanu u fokusu međunarodne javnosti. To se odrazilo i kroz [obraćanja specijalnih izvestilaca Ujedinjenih nacija](#), [rezoluciju Evropskog parlamenta](#), kao i pojačanu pažnju drugih međunarodnih aktera prema situaciji u Srbiji. Ovakvo delovanje dodatno je učvrstilo poziciju Crte kao pouzdanog izvora analiza i aktivnog učesnika u razgovorima o demokratskim standardima, izbornom integritetu, medijskim slobodama i vladavini prava.

EUCRTA

Tokom 2025. godine, Crta je pokrenula [EUCRTA](#), **novu organizaciju sa sedištem u Briselu**, zamišljenu kao platformu za jačanje veza između evropskih institucija i civilnog društva u Srbiji i regionu Zapadnog Balkana. EUCRTA ima cilj da doprinese unapređenju demokratije, transparentnosti i aktivnog učešća građana, obezbeđujući da lokalna iskustva, nalazi i izazovi sa kojima se suočavaju Srbija i zemlje regiona budu na smislen način zastupljeni u raspravama i procesima odlučivanja na nivou Evropske unije.

Kroz EUCRTA, Crta gradi i održava snažne veze sa institucijama Evropske unije (poput Evropskog parlamenta, Evropskog saveta i Evropske komisije), kao i sa partnerima u Briselu - istraživačkim centrima, istraživačima, novinarima i savetnicima - stvarajući direktne kanale za dijalog i saradnju.

Ova inicijativa **jača prisustvo i glas organizacija civilnog društva iz Srbije u Briselu**, obezbeđujući da perspektive „sa terena“, uključujući organizacije koje se bave digitalnim pravima, ljudskim pravima, reformom pravosuđa i drugim temama važnim za demokratske promene, ne budu samo vidljive, već i stvarno uzete u obzir u političkim raspravama. Prenoseći Crtina istraživanja, podatke iz monitoringa i analitičke uvide u razgovore na nivou EU, EUCRTA doprinosi da evropski donosioci odluka imaju pouzdane, činjenicama zasnovane procene o demokratskim kretanjima u Srbiji.

Istovremeno, EUCRTA radi na tome da dodatno osnaži vidljivost i uticaj rada Crte kroz formalne i neformalne mreže, kao i kroz ciljanu komunikaciju sa međunarodnim medijima, stručnim zajednicama i donosiocima odluka u Briselu. Inicijativa takođe ima ulogu „mosta“, redovno prenoseći informacije o prioritetima EU, aktuelnim politikama i mogućnostima za učešće nazad ka Crti i njenim partnerima u Srbiji. Na taj način, EUCRTA doprinosi izgradnji povezanijeg, odgovornijeg i demokratski otpornijeg prostora saradnje između Evropske unije i Zapadnog Balkana.

Organizacioni razvoj

Crta je nastavila da **jača svoje organizacione kapacitete**, uz snažan fokus na unutrašnji razvoj, inovacije i uvođenje novih tehnologija. Poseban naglasak bio je na širenju primene rešenja zasnovanih na veštačkoj inteligenciji u istraživačkom, monitoring i analitičkom radu, sa ciljem da se unaprede efikasnost, tačnost i sposobnost obrade velikih količina podataka. Ova ulaganja doprinela su snažnijem zagovaranju zasnovanom na dokazima i boljem donošenju odluka u svim programskim oblastima, uključujući istraživanja, monitoring medija, finansijsko-administrativne procese, terenski rad i druge timove.

CRTA je otvorila prostor i za **profesionalni razvoj novih nosilaca demokratizacije** kroz pokretanje novog ciklusa prakse. U novembru je organizaciji pristupilo **11 praktikanta**, koji su učestvovali u nizu edukativnih radionica i treninga, uz praktično iskustvo u istraživanjima, monitoringu, zagovaranju, komunikacijama i organizacionom radu. Program prakse kombinuje konkretan angažman sa strukturisanim učenjem, doprinoseći i profesionalnom razvoju praktikanta i dugoročnoj održivosti Crte.

Godina u brojevima

Posmatrano **pet** lokalnih izbora

Angažovano gotovo **1.100** posmatrača: **600** u Zaječaru i Kosjeriću, **460** u Mionici, Sečnju i Negotinu

Podnete prijave zbog izbornih nepravilnosti: **12 krivičnih prijava** Tužilaštvu i **13 prijava** Agenciji za sprečavanje korupcije

Objavljena **tri izveštaja** o posmatranju izbora i desetine pregleda nalaza sa terena

Građani kroz crowdfunding omogućili punu posmatračku misiju u Kosjeriću i Zaječaru

Organizovan niz informativnih i edukativnih ToT sesija za dugoročne posmatrače

Pokrenut ZmAI, AI platforma za edukaciju građana o izborima i podršku izbornom monitoringu

Izrađeno **50** detaljnih pravnih analiza

1.512 prijavljenih za obuke, **339** učesnika završilo obuku, a **325** ušlo u proces

Usvojene izmene Zakona o Jedinственном biračkom spisku, kao rezultat kontinuiranog zagovaranja Crte, i uspostavljena Komisija za reviziju, verifikaciju i kontrolu tačnosti i ažurnosti biračkog spiska

Proširen online program obuke za posmatrače izbora

Kontaktirano **185** zborova građana, održan **41** sastanak sa predstavnicima **66** zborova

Oko **1.000** prijava građana povodom navoda o upotrebi zvučnog oružja tokom protesta

195 dodatnih prijava građana koje se odnose na kršenja prava i incidente tokom protesta i javnih okupljanja

Sprovedena **tri istraživanja** javnog mnjenja

U saradnji sa više organizacija civilnog društva, podnet zahtev Evropskom sudu za ljudska prava u ime **47** građana, nakon čega je Sud doneo privremenu meru prema Republici Srbiji

34 formalne prijave REM-u zbog medijskih nepravilnosti

Devet izdanja formata „Posmatračnica“, otvorenih više od 8.000 puta

117 izdanja biltena „Serbian Outcry“, distribuiranih na oko 5.000 email adresa

Pokrenut i realizovan video serijal „Izbori, itd.“

Oko **50** intervjua sa građanima, lokalnim sagovornicima, zaposlenima u prosveti i drugim relevantnim akterima

Pokrenuta javna kampanja povodom godišnjice 5. oktobra

Održana **četiri tematska događaja** (birački spisak, birački odbori, medijska regulacija)

Održano **14** fokus grupa

Održane **desetine sastanaka** sa organizacijama civilnog društva, institucijama, diplomatskim misijama, međunarodnim organizacijama i stručnom zajednicom u Srbiji i inostranstvu

Predstavnici Crte govorili u institucijama EU i u nemačkom Bundestagu

Novi ciklus prakse uključio **11 praktikanta** u rad organizacije

Organizovan niz treninga za organizacioni razvoj

Nalazi Crte uključeni u Rezoluciju Evropskog Parlamenta

Pokrenuta **EUCRTA**, nova organizacija sa sedištem u Briselu, sa ciljem jačanja veza između evropskih institucija i civilnog društva u Srbiji i na Zapadnom Balkanu

13.054 medijska priloga analizirana u okviru monitoringa medija

Izrađen poseban dokument sa predlogom reforme RTS-a

Pripremljena **četiri detaljna izveštaja** o monitoringu medija

Proizvedeno više od **320 dnevnih brifinga** i devet **specijalnih izdanja** (oko **400 pretplatnika**)

MEDIJSKA VIDLJIVOST:

10.486 medijskih objava o Crti, Istinomeru i Otvorenom parlamentu (rast **95%** u odnosu na prethodnu godinu)

Crta – 9.291

Istinomer – 1.057

Otvoreni parlament – 138

Gostovanje rukovodstva CRTA-e u jednom od najpopularnijih podkasta u Srbiji – **Agelast**, sa oko **120.000** pregleda i približno **1,1 milion lajkova** na YouTube-u

Crтин sajt dobio PC Press **nagradu za najbolji vebsajt**.

Otvoreni parlament:

40 transkripata plenarnih sednica, **206** sednica odbora, **14** javnih slušanja, **179** usvojenih zakona, **25** predloga zakona, **9** potvrđenih mandata poslanika

- **44** izdanja „Parlamentarnog priručnika“ i **44** izdanja biltena „Skupštinski nedeljnik“
- **Pripremljena i podneta inicijativa Ustavnom sudu** (1.627 strana) kojom se osporava ustavnost 54 zakona usvojena u jednoj sednici
- **Objavljen Godišnji izveštaj o radu XIV saziva Narodne skupštine**

Istinomer:

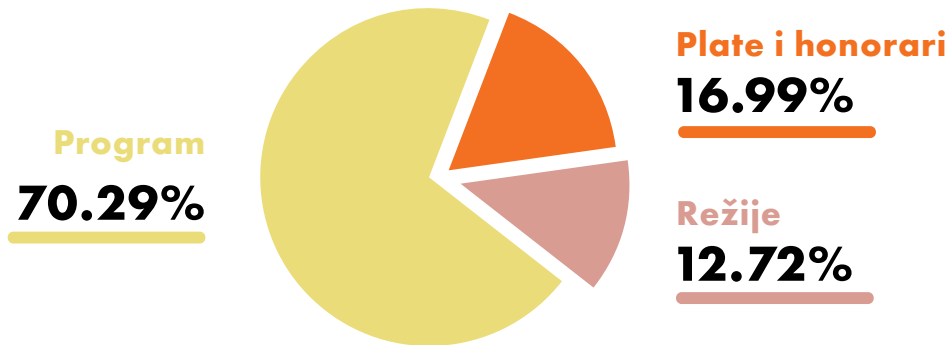
951 tekst, **562** fact-check analize viralnih manipulacija, **52** ocene izjava političkih aktera, **310** analitičkih tekstova

- Organizovan niz online radionica iz oblasti medijske pismenosti
- Održan vebinar o digitalnoj pismenosti
- Održane dve radionice za posmatrače izbora o prepoznavanju laži, spinova i manipulativnih narativa u izbornom kontekstu (oko 60 učesnika)
- Pokrenut poseban sajt posvećen dokumentovanju i sumiranju ključnih događaja uoči prve godišnjice pada nadstrešnice u Novom Sadu

Troškovi i prihodi

Troškovi

Ukupno: €2,306,708

Prihodi

Švedska agencija za međunarodni razvoj (SIDA)	48.22%	
Ambasada Velike Britanije u Beogradu	10.20%	
Ministarstvo spoljnih poslova Nemačke	5.07%	
Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)	5.03%	
Fond braće Rokfeler	4.36%	
Međunarodna fact-checking mreža (IFCN)	3.68%	
Ambasada Holandije u Beogradu	3.51%	
CRTA (vlastita sredstva)	3.37%	
Sigrid Rausing Trust	2.88%	
Ambasada Kanade u Beogradu	1.93%	
Fondacija Friedrich Naumann	1.73%	
Nacionalna zadužbina za demokratiju	1.62%	
Američka agencija za međunarodni razvoj kroz (USAID), preko TRAG fondacije	1.61%	
Nemačka agencija za međunarodnu saradnju (GIZ)	1.47%	
Ministarstvo spoljnih poslova Češke republike	1.43%	
Ambasada Francuske u Beogradu	1.15%	
Evropska fact-checking mreža (EFCSN)	1.14%	
Evropska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i životnu sredinu (CINEA)	1.12%	
Ministarstvo spoljnih poslova Nemačke, preko Instituta za demokratiju "Societas Civilis" Skopje	0.28%	
Branioci ljudskih prava	0.20%	

Partneri

- Ambasada Velike Britanije u Beogradu
- Ambasada Kanade u Beogradu
- Ambasada Francuske u Beogradu
- Ambasada Holandije u Beogradu
- Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)
- Branioци ljudskih prava
- Google
- Evropska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i životnu sredinu (CINEA)
- Evropska fact-checking mreža (EFCSN)
- Međunarodna fact-checking mreža (IFCN)
- Ministarstvo spoljnih poslova Nemačke
- Ministarstvo spoljnih poslova Češke republike
- Microsoft
- Nacionalna zadužbina za demokratiju
- Nemačka agencija za međunarodnu saradnju (GIZ)
- Sigrid Rausing Trust
- Fond braće Rokfeler
- Fondacija Friedrich Naumann
- Švedska agencija za međunarodni razvoj (SIDA)
- Institut za demokratiju "Societas Civilis" (Severna Makedonija), kroz Ministarstvo spoljnih poslova Nemačke
- TRAG fondacija (Srbija), kroz Američku agenciju za međunarodni razvoj (USAID)
- Transitions Online (Češka), kroz Ministarstvo spoljnih poslova Češke republike

CRTA: